

Літературне свято „Вишиванка - скарбниця українського народу”

„...і як би не змінювався світ,
куди б не закинула тебе доля,
завжди зберігай у серці ті
духовні скарби, які дісталися тобі
у спадок від попередніх поколінь...”

А.Сокіл

Мета:

- домогтися глибокого осмислення учнями значення вишивки в житті українського народу, вироблення духовної потреби берегти її як сімейний скарб, як оберіг;
- розширити знання про символізм вишитого рушника та сорочки, а тим самим виховувати любов до праці майстринь-вишивальниць та своєї Батьківщини.

Обладнання: мультимедійний комплекс, відеокліпи, відеофільми, куточок прикрашений вишитими серветками, рушниками та скатертинами, український тин.

Вишиванка - генетичний код українського народу

Бібліотекар. Свято - День вишиванки є досить молодим, оскільки воно з'явилося відносно недавно – в 2006 році. Його засновником прийнято вважати студентку Чернівецького національного університету Лесю Воронюк. Саме ця дівчина започаткувала торжество, яке швидко завоювало любов багатьох українців та українок.

За даними видання на цю ідею дівчину надихнув знайомий студент, який постійно приходив на заняття у вишитій національній сорочці. Дівчина запропонувала своїм друзям, подругам та викладачам вибрати певний день і одягнутися так само.

Акцію швидко підтримали інші студенти, а пізніше охопила усю країну.

Ми вбираємось в вишиванки не тільки для краси, а ще й для того, щоб зберегти наш рід.

А головне показати всьому світу, що є така країна - Україна, яка має свою національну культуру, звичаї, традиції, історію.

Відеокліп Назарій Яремчук „Вишиванка”

Ведуча1. Українську вишивку називають „молитвою без слів”, а сорочка - вишиванка - є головним оберегом людини. Святе покривання, яке найближче до тіла, - це, звісно, своя сорочка. В українців є такий вислів: „Народитися в сорочці” - бути щасливим у житті. Тому сорочка - це не лише частина нашого гардеробу, а певна закодована сукупність сорока божественних енергій, що творять довершену та гармонійну долю людини.

Ведуча2. Кодування сили має в собі і українська вишиванка, якій надавали величного змісту, вишиваючи сакральними узорами - письменами долю. Навіть у багатьох українських казках зустрічаються мотиви чарівної сорочки, котру сестри-змії - носії мудрості і магії - вишивають своєму кровному братові і наказують ніколи її не знімати. Число магичних узорів, „квіток”, які творять змійвни, - дванадцять: це дванадцять богатирських сил (за числом 12 - усі енергії космічного простору, всіх знаків Зодіаку). І сила цього шиття неймовірно велика. Герой казки, одягнувши сорочку на своє тіло, стає могутнім і нездоланим, він перероджується у безсмертного витязя, що чинить суд на землі, стає володарем земного царства. І сорочка його ніколи не забруднюється, не линяє і не зношується - вона завжди біла і ясна.

Ведуча 1. Українська вишиванка - це те, без чого важко уявити українську культуру, побут і історію. Кольоровими нитками вона вплетена у наші традиції. І найважливіше те, що українська вишиванка, маючи вікову історію, не втратила своєї популярності і до сьогодні. Більше того, нині можна з впевненістю говорити про відродження

українських традицій у сучасній інтерпретації. Українська вишиванка є абсолютно унікальним, автентичним продуктом, який характеризує не лише темперамент нації, але й є її візитівкою.

Ведуча2. Символічні кольори - червоне і чорне, як у пісні, ними пройнята вся історія нашого народу. Одним із безумовних феноменів вишиванки є те, що за багатомісячну історію свого існування, попри всі історичні події, вона все ж таки зуміла зберегти свій первісний вигляд і пронести його крізь століття. Українська вишита сорочка здавна в Україні служила як прикрасою, так і оберегом. Таємничою мовою вишивки вона передавала безліч побажань для сімейного благополуччя та щастя людини, яка її одягала. Вишивкою-оберегом вишивалися воріт, манжети, поділ і розріз горловини. Існує повір'я, що якщо сорочка зроблена і вишита на добре життя, то вона буде надійно оберігати людину, чужу вишиванку одягати не слід, бо вважається, що таким чином можна „перебрати” на себе чужу долю.

Ведуча1. Говорячи про везучу людину, що „народилась в сорочці”, ми згадуємо ту саму доленосну вишиту сорочку - символ здоров'я, краси, чистоти помислів і єднання з душею предків. Вишиті сорочки та вишиванки будуть оберігати вас, наділяти силою рідної землі, тому що символи, вишиті на них, мають глибоке значення, яке закладене тисячі років тому, дійшли до наших днів і зараз використовуються для оздоблення сучасних вишиванок.

Перегляд відеофільму „В Україні святкують День вишиванки”

Ведуча2. Мабуть, ніколи ми не зможемо довідатись, хто і коли вперше здогадався втілити в узорний мотив красу рідної природи, свої переживання та відчуття, бо тканина і нитки недовговічні і наука не може точно визначити час виникнення цього прекрасного мистецтва. Адже зразки народної вишивки в музеях Європи відносять до п'ятого століття нашої ери, а пам'ятки української вишивки, на жаль, збереглися лише за кілька останніх століть.

Ведуча1. Про вишивку згадується у Біблії і „Ілліаді” Гомера. Нею, за свідченням Геродота, був прикрашений одяг скіфів. Дар вишивання греки пов'язували з ім'ям мудрої богині Афіни.

Ведуча2. Історія народної вишивки на Україні сягає своїм корінням у глибину віків. Дані археологічних розкопок та свідчення мандрівників і

літописців доводять, що вишивання як вид мистецтва на Україні існує з незапам'ятних часів.

Ведуча1. У часи Київської Русі мистецтво художньої вишивки дуже високо цінувалося. Сестра Володимира Мономаха Анна організувала в Києві в Андріївському монастирі школу, де молоді дівчата вчилися вишивати золотом і сріблом.

Ведуча2. Вісім віків живуть легенди про незвичної краси посаг, яким здивувала Францію донька Ярослава Мудрого. Не перед парчевими шатами завмирили вибагливі французи, а перед вишиванками нареченої.

Ведуча1. Арабський мандрівник і письменник Павло Алепський, який у 1654 році проїздив у Москву через Україну, описуючи побут українців, зазначив, що у дочок уманських міщан та київських вельмож головні убори гаптовані золотою ниткою. Сорочки дворянок шились із шовкових тканин, вишивались золотою чи срібною ниткою. Бідні одягалися в сорочки з грубого полотна, але за оздобленням їх одяг не поступався одягу багатих.

Ведуча2. За козацьких часів в Україні жіночі сорочки мали такий самий вигляд, як і сучасні жіночі сорочки Київщини та всього Лівобережжя. Так у Німеччині на виставці народного мистецтва у 1945 році серед виставлених експонатів були дві жіночі сорочки, котрим було понад 150 років. Обидві сорочки були вишиті чорними і червоними нитками. На одній був рослинний орнамент, котрий нагадував квітку соняшника, а на іншій – стилізовані квіти, вишиті „зірочками”.

Учениця1.

Сорочку-вишиванку
До самого світанку
Вишивала дівчина в сиву давнину.
Схрещувались ниточки,
Розквітали квіточки:
Ружі та барвінок, вздовж по полотну.
Вишивала з піснею
Стало все барвистее.
Чи на дворі дощ був, чи холодний сніг.
Вишивала ружу
Та вклала душу,
Щоб на довгі роки вийшов оберіг.
Барви кольорові:
Зелень - то діброви,
Молодість, надія, злагода і мир;
Жовтий - то колосся,

Й плодovита осiнь,
І ласкаве сонце, що встає з-за гiр.

Вiдеоклiп Н. Мей „Мамина сорочка”

Ведуча1. Час iшов. На рiзних українських територiях вишивки зазнавали чималих змiн у мотивах i барвах, однак при цьому не втратили оригiнального власне українського стилю, тому їх не важко розпiзнати серед вишивок iнших народiв - слов’янських i неслов’янських.

Ведуча2. Орнаментальнi мотиви українських вишивок сягають своїм корiнням у місцеву флору та фауну. У давнину основнi орнаментальнi мотиви вiдображали елементи символiки рiзних стародавнiх культiв.

Перегляд вiдеофiльму „Мотиви вишиванок”

Ведуча 1. За мотивами орнаменти вишиванок роздiляють на чотири групи: геометричнi, рослиннi, iз зображенням тварин та людей.

Геометричнi орнаменти притаманнi всiй слов’янськiй мiфологiї. Вони дуже простi: кружальця, трикутники, ромби, лiнii, хрести.

Ведуча 2. В основi рослинного орнаменту лежить прагнення

перенести у вишивку красу природи. В

українськiй вишивцi часто використовують такi мотиви, як „виноград”, „хмiль”, „дубове листя”, „барвiнок” тощо. Деякi з них несуть на собі вiдбиток стародавнiх символiчних уявлень народу.

Ведуча 1. Дуб i калина - мотиви, що найчастiше зустрiчаються на парубочих сорочках i поєднують у собі символи сили i краси, але сили незвичайноi, а краси невмирущоi. Про калину ми вже згадували як про дерево роду. Отже, хлопцi й молодi чоловiки мали на собі чудодiйний оберiг життєдайноi сили свого роду. Символiка винограду розкриває нам радiсть i красу створення сiм’ї. Сад-виноград - це життєва нива. Мотив винограду бачимо на жiночих та чоловiчих сорочках Киiвщини, Полтавщини.

Ведуча2. З давнiх-давен на Українi святили мак i ним обсiвали людей i худобу, бо вiрили, що мак має чарiвну силу, яка захищає вiд усякого зла. А ще вiрили, що поле пiсля битви навеснi вкривається маками. Нiжна трепетна

квітка несе в собі незнищенну пам'ять роду. Дівчата, в сім'ї яких був загиблий, з любов'ю і сумом вишивали узори маку на сорочках, а на голови клали віночки з семи маків, присягаючи цим зберегти й продовжувати свій рід.

Учениця2.

На полотно лягли малюнки:
І рожі, й квіти і листки.
У хрестик шиті візерунки
Із кольорів сімох нитки.

Як дивишся на вишиванку –
В ній бачиш гори, поле, ліс,
І промінь сонця рано-вранці,
І гай розплетених доріг.

Високих полонин простори
І золоті хлібні лани,
І голубе хвилясте море,
А в ньому ген плывуть човни...

Перегляд відеофільму „Орнаменти”

Ведуча1. Український рушник супроводжував селянина протягом усього життя: і в радості, і в горі. Рушник завжди був символом гостинності - на ньому підносили дорогим гостям хліб-сіль. Під час будівництва хати рушниками підіймали сволоки, потім ці рушники дарували майстрам. На них приймали новонароджених, з рушниками проводжали людину в останню путь.

Ведуча 2. Нас, українців, по вишивках і чарівних рушниках-оберегах упізнають в усьому світі.

Учениця 3.

Ми, українці, нація прадавня,
На цій Землі - багато тисяч літ.
Культурою й традиціями славна,
І багатющий в нас духовний світ.
В нас звичаї свої, неписані закони,
По них пізнає українця вся земля.

Перегляд відеофільму „ Старовинні вишиванки - емігрантки з України. ”

Ведуча 1. Українська жінка і сорочку синові вишиє на щастя, і рушника на долю. Тому рушник і став синам та донькам оберегом, бо це - сама материнська любов і щира молитва, що оберігають її дітей від біди в далеких дорогах.

Ведуча2 . По тому, скільки і які були рушники, створювалася думка про

жінку, її дочок. Ніщо так предметно й наочно не характеризувало жіночу вправність, майстерність і працьовитість, як ці вимережані руками витвори. І старші жінки, і молоді часто досвітували: пряли, вишивали. І саме на досвітках переймали від старших і майстерність, і знання.

***Інсценування вечірніх посиденьок.
Дівчата сидять на лаві,
вишивають та розмовляють.***

Учениця 1: А знаєте, мені моя мама свій весільний рушник показувала. Він їй дістався ще від прабабусі. Коли була війна, то прабабуся всі свої найкоштовніші речі в землю закопала, серед них і свої найкращі рушники. Ось цей візерунок я з того рушника перевишила.

Учениця 2: А в моєї прабабусі були рушники, повишивані рожами і хмелем.

Учениця 3 А моя прабабуся розповідала, що коли їй виповнилося 10 років, то її мама почала для неї посох готувати – хустки купувала, намисто гарне, тканини барвисті, а на сорочки та рушники сама полотно ткала.

Учениця 1: Дівчата, а що рушники були всі вишиті?

Учениця 2: Ні, не всі. Були рушники вишиті і ні, білені і небілені.

Учениця 3: А як відбілювали рушники?

Учениця 1: А я знаю. Кожна господиня мала праник, яким били по вимоченому у ставку полотні, яке потім розстеляли у сонячні дні на траві. Робили це кілька разів, аж поки полотно не ставало білим. Потім прасували рубликом і качалкою.

Учениця 2: Це було цікаво але ж і важко.

*Входить жінка в українському вбранні
(керівник гуртка „Берегиня”)*

Жінка. А ти молодець! Як гарно утирач вишиваєш!

Учениця 3: Який утирач? Це ж полотенце для рук.

Жінка. Саме так. Але раніше вишивали рушник для рук та обличчя і називали утирач. А ще був і стирок.

Учениця 1: А це що таке? Що за стирок?

Жінка. Стирок - це рушник для посуду, стола і лави. Раніше й утирачі і стирники ткали переважно з цупких валових ниток «ухвійки». А от нині - з кращих сортів льону та конопель. А ще були і інші рушники.

Учениця 2: А інші - це які?

Жінка. Це покутники, плечові, подарункові, обрядові.

Учениця 3: Ну, покутники, це, очевидно, ті, що на стінах над фотографіями вішали... А плечові?

Жінка. Е, дівонько, плечові - це ті, котрими сватів в'яжуть, але вам заміж ще ранувато. Рушники, дівчатонька, вміють говорити. Дивишся на рушник - і бачиш душу людини, бо рушник має історію, долю, за ним стоїть чиясь життя, сльози, пісні, сподівання.

Учениця 1.

Дивлюся мовчки на рушник, що мати вишивала.

І чую: гуси зняли крик, зозуля закувала.

Знов чорнобривці зацвіли, запахла рута-м'ята.

Десь тихо бджоли загули, всміхнулась люба мати.

І біль із серця раптом зник, так тепло-тепло стало...

Цілую мовчки той рушник, що мати вишивала...

Демонструється відеоролик „Пісня про рушник» на слова А Малишка та музику П.Майбороди”

Учениця 2.

Є на вишиванці розмаїті квіти -

Це ж Україна наша перлами розшита.

Є на ній і гори, є на ній долини,

Все, що є найкраще на Вкраїні милій.

Є на ній і півники святкові,

Є на ній і квіти малинові.
Синя нитка - птиці прилітають,
А червона - квіти розквітають.
Листя вишиванки зеленаве,
Голуб із голубкою - до пари.
Щоб любов до краю розквітала,
Слава України не пропала.
Вишивали прабабусі руки,
Щоби пам'ятали правнуки і внуки.
Щоби своїм дітям в пам'ять передали,
І щоб рідну землю завжди шанували.
Матінко Небесна, на руках із Сином
Від біди й недолі збережи Вкраїну,
Від рук загребущих, лиха і напасті,
Щоб як вишиванка розквітало щастя.

Перегляд відео презентації „Українська вишиванка . Перевіримо свої знання про вишиванку.

Бібліотекар. Українська вишиванка з давніх-давен була талісманом. У радянські часи носити українські вишиванки частково заборонялось, проте це не применшило її значення для українців. Більше того, дослідники вважають, що з проголошенням незалежності,

українська вишиванка отримала мало не культову роль. Сьогодні українська вишиванка всюди: без неї не обходиться жодне національне свято, вона є невід'ємним елементом гардеробу бізнес-людей, нею оздоблюють інтер'єр, без вишитого рушника важко уявити будинок справжнього українця... Відтак, популярність вишивки не слабне. Щоправда, на думку деяких дослідників, сьогодні українська вишиванка уже не традиційний символ українства, як це було раніше, а скоріше модний бренд? Такі думки підживлює той факт, що нині українська вишиванка часто фігурує на голубих екранах. Вона головний дрес-код на модних вечірках у мега-крутих клубах, створюються навіть колекції одягу для українських футбольних команд з елементами вишивки. То що це, українська вишиванка: модний бренд чи традиція з віковою історією? Спробуйте дати визначення слову „вишиванка”

в контексті української культури і власного сприйняття – прийміть участь в опитуванні.

Опитування „Українська вишиванка: модний бренд чи традиція з віковою історією? ”

Українська вишиванка для мене - це:

- невід’ємна частина української національності
- те, що свідчить про мене, як українця (українку), представника народу з унікальною культурою
- „стан душі”
- модно, стильно
- мама і рідна земля
- спосіб самовираження і поєднання себе зі своєю нацією
- спосіб висловлення власних поглядів на нашу націю та культуру
- символ протесту проти масової культури
- власний варіант

Українська вишиванка: коли вдягаєте?

- на свята
- коли цього вимагають обставини
- на власний День народження
- на власне весілля,
- при нагоді
- відповідно до настрою
- власний варіант

Чи комфортно Вам носити вишиванку?

- так
- ні
- не завжди

Українська вишиванка є:

- ностальгією
- даниною моді
- символом національної гордості
- власний варіант

Учениця 3.

А я іду по світу в вишиванці

Встає над світом щире сонце вранці

І землю гріє променем ясним.

А я іду по світу в вишиванці.

Я - українка! І горджуся цим.

В нас обереги вишивають здавна
Така традиція в народі прижилась
Вона прадавня, вічна й дуже славна.
В культурі й до сьогодні збереглась
Ані вікам, ні моді не здолати...
Вона в людському серці і в душі.
У ній любові, мрій, надій багато
І ти традиції забути не спіши.

Бібліотекар. Давайте завжди будемо пам'ятати:

Якою би не була в кожного з нас доля,
як би не склалися обставини життя,
яким би не було становище в Україні та у
світі, яка пора року не була би за вікнами
наших осель, нас поважатимуть доти,
доки ми поважатимемо самих себе,
доки ми пам'ятатимемо про своє коріння
і шануватимемо наші традиції!

Учениця 1.

Одягнімо, друже, вишиванки
- Наш чарівний український стрій.
Не для когось, не для забаганки,
А для себе, вірний друже мій.
Одягнімо вишиванки, друже,
Як одвічний предків талісман.
Хай не буде серед нас байдужих
І один в нас буде отаман.
Одягнімо в свята і неділі,
В будень, за потреби, одягнім
І відчуєм - вороги безсилі
Зруйнувати український дім.
Одягнімо вишиванки, друже,
Хай побачить українців світ
- Молодих, відважних, дужих,
У єднанні на сто тисяч літ.

Відеокліп: Катя Бужинська „Україна - вишиванка ”

ЛІТЕРАТУРА

- 1.Шкода М.Н.Традиції і свята українського народу. - Донецьк: ТОВ ВКФ„БАО”, 2007.-384 с.-384 с.
- 2.Децик Р. Невичерпна скарбниця людських святинь. Шкільні музеї Закарпатської області. - Ужгород: Граджа, 2008.-216 с.
3. Українське народознавство: Навчальний посібник/ За ред.С.П.Павлюка.- Львів:Фенікс1994.-608 с.
- 4.Чорі Ю.С.Звичаї рідного села(Обрядово-звичаєві традиції Закарпаття).Ч.1.- Ужгород, 1993.- 235 с.
5. Українські традиції та свята. Вкладка. - Експрес. - 2017.
6. Знаки: 155 стародавніх українських вишивок /Упоряд. Т.Островська. – К., 1992. – 72 С.
7. Ференець С. Народитися в сорочці...//Жінка, 1992. – № 7. – С.30–31.
8. Інтернет ресурси із сайту www.google.com.ua
9. Інтернет ресурси із сайту www.youtube.com.ua
10. Острів знань.